

2. Senioriasuminen Suomessa ja ulkomailla

2.1 Suomi

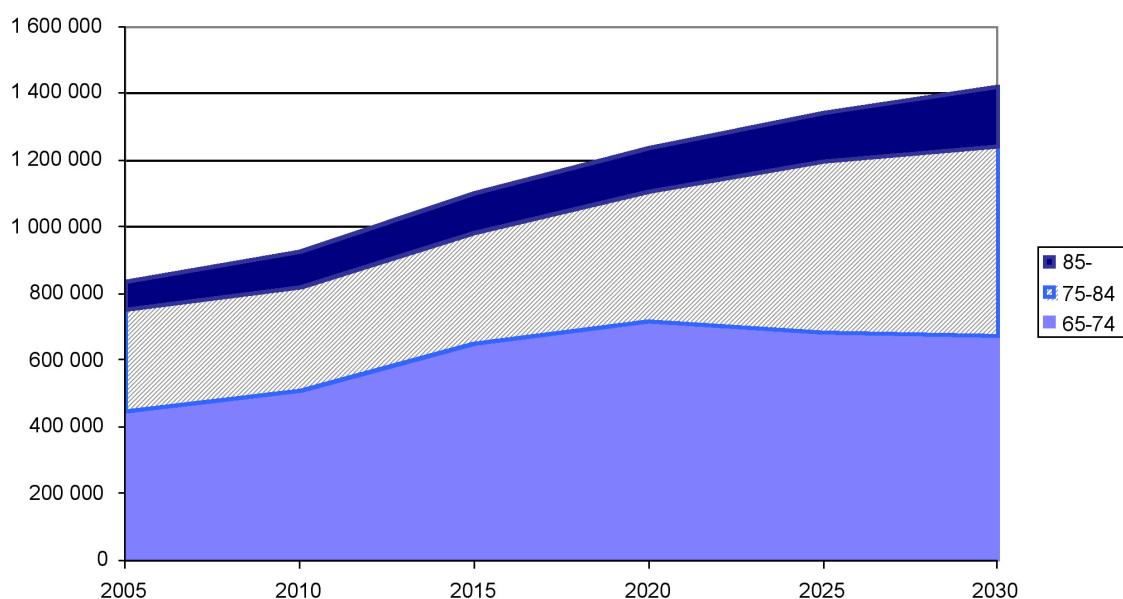
Kati Mikkola ja Heidi Rasila

2.1.1 Tulevaisuuden seniorit muodostuvat suurista ikäluokista ja edustavat murroksen sukupolvea

Suomen väestö on ikääntymässä. Vuosina 1945–1950 syntyneet suuret ikäluokat ovat saavuttamassa eläkeiän näinä vuosina. Niiden työelämästä vapautuneiden ihmisten määrä, jotka voivat tehdä sitä mitä ovat aina haaveilleetkin, kasvaa. Nämä ihmiset ovat uusi kuluttajaryhmä, joilla on suuri vaikutusvalta niin kuluttajina kuin yhteiskunnallisina toimijoinakin. Heillä on ajallisia ja monilla myös taloudellisia resursseja toteuttaa elämässään juuri niitä asioita, joista työelämään sidottuina vain haaveiltiin.

Kieleemme on juurtunut uusi sana, seniori. Seniori käsitteenä on määritelty Tulevaisuuden senioriasuminen – projektissa tarkoittamaan 65 vuotta täyttäneitä, varsinaisen työuransa päättäneitä omatoimista ja omillaan toimeen tulevaa eläkeläistä.

Myöhemmin seniorien askel lyhenee ja toimintakyky alenee. Ennemmin tai myöhemmin he muuttuvat senioreista vanhuksiksi. Tämä vanhusten aika koittaa vuosina 2020–2040. Vanhusten määrä on niin merkittävä, että siihen on varauduttava hyvissä ajoin. Vanhenevan väestön tarpeet on otettava huomioon jo tänä päivänä kaikessa palveluntuotannossa ja yhdyskuntasuunnittelussa, mutta erityisesti asuntotuotannossa ja olemassa olevan asuntokannan korjaamisessa.

Kuva1. Yli 65-vuotiaan väestön määrän kehittyminen Suomessa vuoteen 2030. (Tilastokeskus 2004)

Suomalaisia sukupolvia on tutkinut esim. J.P. Roos (1998). Hänen jaotteluaan mukaillen voidaan puhua seuraavista kolmesta laajasta sukupolvesta:

- Pulan, sodan ja jälleenrakennuksen sukupolvi, johon kuuluvat 1910-, 20- ja osin 30-luvullakin syntyneet suomalaiset.
- Suuren murroksen sukupolvi, johon kuuluvat 1940- ja 1950-luvuilla syntyneet suomalaiset.
- Lähiöiden ja koulutuksen sukupolvi, johon kuuluvat 1960- ja 1970-luvuilla syntyneet suomalaiset.

Suuren murroksen sukupolvesta ja tulevaisuuden senioriasujista merkittävän osan muodostavat suuret ikäluokat. Huomattavan suuri osa tästä murroksen sukupolvesta syntyi maaseudulla tai maaseututaajamassa, mutta muutti myöhemmin kaupunkeihin tai koki asuinpaikkansa kaupungistumisen. Ammattirakenne muuttui ja koulutusta vaativat työpaikat lisääntyivät nopeaa tahtia samalla kun korkeakoulupaikkojen alueellinen saatavuus parani. Murroksen sukupolvi on kokenut teknologian huiman kehityksen: ensin yleistyivät televisiot, kodinkoneet ja autot. Myöhemmin tietokoneet ja kännykät mullistivat viestinnän ja työnteon käytäntöjä niin työpaikoilla kuin kotonakin. Murroksen sukupolven elinaikana myös aineellinen hyvinvointi ja elintaso ovat kohonneet huomasti.

Tulevaisuuden seniorit ovat hyvin heterogeeninen ryhmä. He eroavat toisistaan niin fyysiseltä kuin psyykkiseltä kunnoltaan, elintavoiltaan, elämäkatsomukseltaan, sosioekonomiselta asemaltaan ja henkilöhistorialtaan. He ovat yksilöitä ja haluavat tulla kohdelluiksi yksilöinä. Juuri ryhmän heterogeenisuuden vuoksi heidän käyttäytymistään ja valintojaan tulevaisuuden seniorimarkkinoilla on vaikea ennakoita. Tulevaisuuden seniorien ennakoitaan kuitenkin eroavan edellisestä sukupolvesta etenkin suuremman keskimääräisen varallisuutensa, kouluttautuneisuutensa, liikkuvuutensa ja pienemmän perhekokonsa vuoksi. Tulevaisuuden seniorien ennakoitaan myös olevan aikaisempia sukupolvia valmiimpia sijoittamaan varallisuuttaan asumiseensa, lomailuun ja matkailuun ja erilaisten palveluiden hyödyntämiseen.

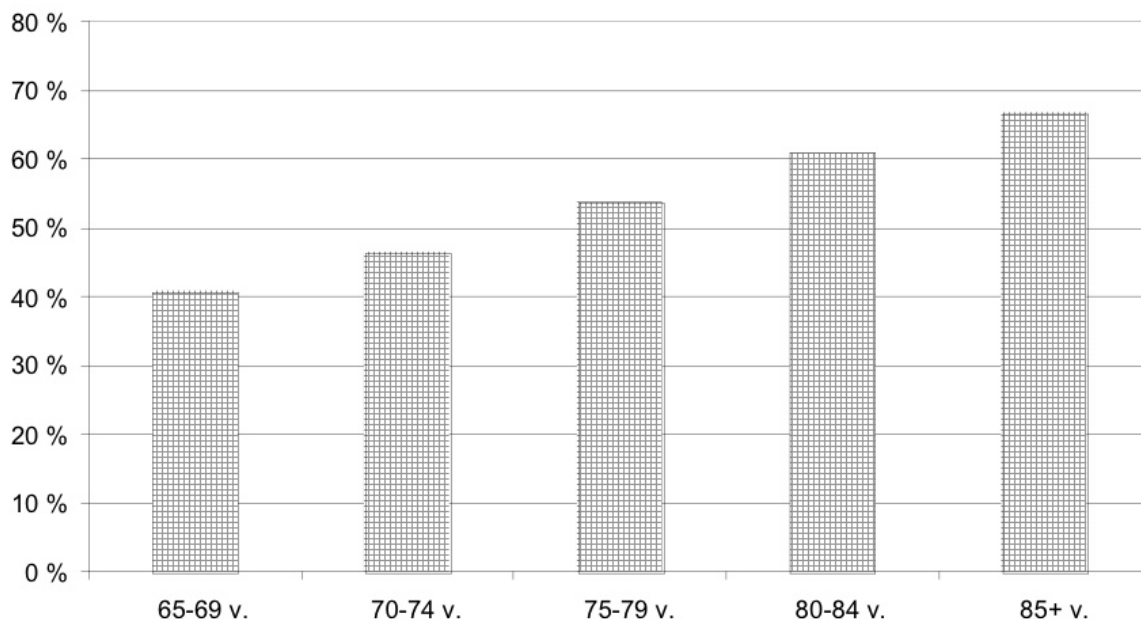
2.1.2 Omassa kodissa mahdollisimman pitkälle vanhuuteen yksin tai yhdessä – niin nyt kuin tulevaisuudessakin

Tällä hetkellä valtaosa ikäihmisistä asuu itsenäisesti omassa kodissa, ja yhteisenä tavoitteena on että näin olisi myös tulevaisuudessa. Koti on tuttuihin esineisiin ja tiettyyn asuntoon liittyviä muistoja ja rutiineja. Tutuus mahdollistaa rutiinien säilymisen myös muistin tai näön heiketessä. Asumisen kestolla on osoitettu olevan positiivisia vaikutuksia selviytymiseen ja mielialaan. Pysyvyys, ennustettavuus, järjestys ja jatkuvuus ovat turvallisuuden lisäksi myönteisiä pitkäkestoiseen asumiseen liitettäviä arvoja (Laukkanen 2001). Lisäksi omassa kodissa asuminen esimerkiksi kotihoidon palvelujen turvin on useimmiten yhteiskunnalle edullinen hoitotapa.

Taulukko 1. 65 vuotta täyttäneet asumuusmuodon ja palvelutarpeen mukaan vuonna 2000. (Nissinen & Santalo 2001)

	Kpl	%
Asuu kotona, ei palveluja	665 000	86,7
Säännöllinen kodinhoitoapu ja/tai kotisairaanhoido	51 000	6,7
Asumispalvelu, henkilökuntaa vain päivällä	11 000	1,5
Vanhainkoti tai ympärivuorokautinen asumispalvelu	27 000	3,5
Terveyskeskussairaala, pitkäaikaishoito	11 000	1,5
Muu laitos tai sairaala, pitkäaikaishoito	1 200	0,2

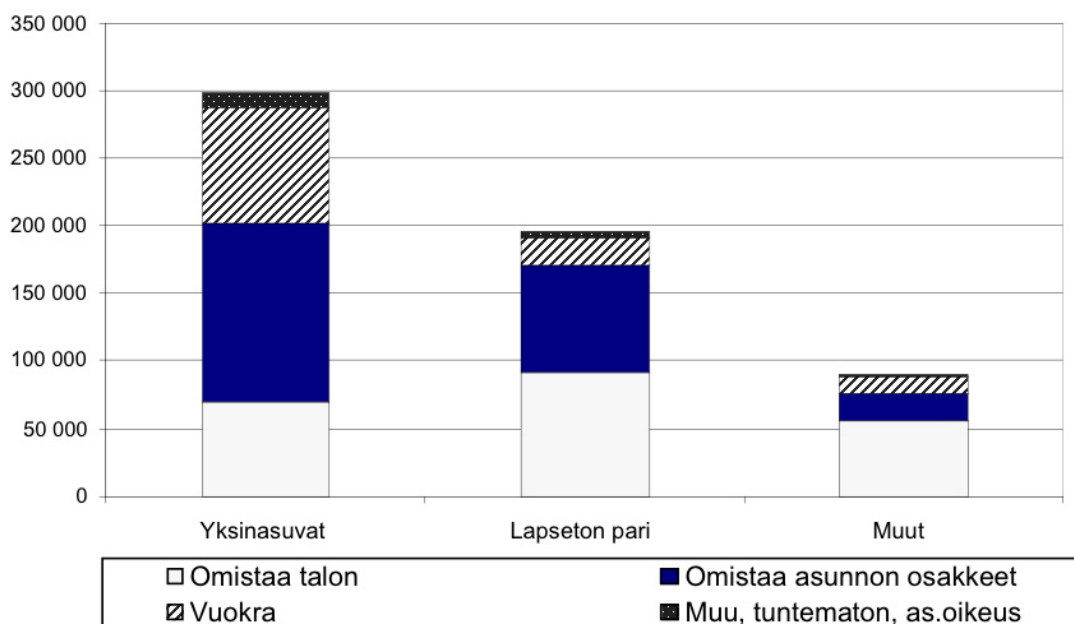
Merkittävä osa senioreista asuu yksin. Senioriasuntokunnan keskikoko on noin 1,2 henkilöä. Yksinasuminen lisääntyy ikääntymisen myötä. Koska naisten keskimääräinen eliniänodote on miehiä korkeampi ja naiset ovat parisuhteissa joitakin vuosia miehiä nuorempia, jäävät naiset miehiä useammin leskiksi. Keski-ikäisten avioerot lisäävät tulevaisuuden seniorien yksinasumista, mutta toisaalta miesten ja naisten eliniänodotteen lähentyessä toisiaan myös ikääntyneiden pariskuntien määrä kasvaa.

Kuva 2. Yksinasuvien asuntokuntien osuus asuntokunnista ikäluokittain vuonna 2002. (Tilastokeskus 2002)

Suomi ei ole harmaantumassa tasaisesti. Pohjois- ja Itä-Suomen taantuvat kunnat tulevat kohtaamaan väestön ikääntymisen ja rajun huoltosuhteen heikkenemisen. Kasvuseuduilla taas haasteena on ikääntyneiden suuri määrä, ei niinkään väestön ikärakenne. Myös asumismuoto vaihtelee alueellisesti: pienessä kainuulaisessa kunnassa Ristijärvellä yli 80 prosenttia senioriasuntokunnista asuu erillisessä pientalossa, kun vastaava luku Helsingissä on kahdeksan, Tampereella 15 ja Oulussa noin 25 prosenttia. Pientaloasumisen yleisyyteen vaikuttaa myös senioriasuntokunnan rakenne.

Asuntokuntia kpl

Kuva 3. Yli 65-vuotiaiden asuntokuntien asuntojen hallintamuotojakauma asuntokuntatyyppin mukaan eriteltynä vuonna 2002. (Tilastokeskus 2002)

2.1.3 Eläkeläisyys saattaa innostaa uudenlaisiin asumisratkaisuihin

Ennen varsinaisen vanhuuden saapumista on eläkkeelle jääneellä väestöllä aikaa viettää liikkuvaa elämää ja toteuttaa niitä asumishaaveita, mitkä työelämään sidottuina eivät olleet mahdollisia. Seuraavassa on niistä lueteltu muutamia.

Suurten ikäluokkien maallemuutto

Tutkimusten mukaan useat tulevaisuuden seniorit tahtoisivat muuttaa kaupungista maaseudulle eläkevuosiensa viettämää. Nivalainen (2003) on tutkinut muuttovirtoja vuosina 1996–1999. Näinä vuosina maalle muutti vuosittain 33 200 henkeä joka vuosi. Merkittävä osa muuttajista oli Nivalaisen mukaan seniorikansalaisia. Tutkimuksen mukaan tyypillinen maallemuuttaja oli eläkkeellä ja keskimääräistä pienituloisempi. Koulutustasoltaan maallemuuttajat eivät eronneet muista muuttajista. Asuminen ja siihen liittyvät tekijät kuten itsensä toteuttamisen motiivit ja elämän hallinta ovat tärkeitä maallemuuton kannustimia (Virtanen 2003).

Hunnakko ja Palm (2002) tutkivat suurten ikäluokkien maallemuuttopotentiaalia kahdeksassa kaupungissa. Tutkimuksen tulosten mukaan eläköityvien suurten ikäluokkien maallemuuttopotentiaali olisi noin 60 000 hengen luokkaa. Tutkimuksen tulosten mukaan pääkaupunkiseudulla asuvat vastaajat suunnittelevat maaseudulle muuttoa selvästi yleisemmin kuin muissa suurissa kaupungeissa asuvat. Tulosten perusteella vaikuttaisi myös siltä, että suuren muuttoaallon vuosina kaupunkiin muuttaneet ovat muita halukkaampia palaamaan takaisin maaseudulle. Kaupungin palveluineen pitäisi kuitenkin sijaita noin 30–50 kilometrin säteellä, eikä kauppaan, postiin tai kirjastoon saisi olla viittä kilometriä pidempi matka. Ihanne koti olisi vanhassa omakotitalossa tai vapaa-ajan asunnossa. Merkittävää on, että vain joka kolmas muuttamista harkitseva ilmoitti muuttavansa synnyinseudulleen.

Monet kunnat ovat havainneet kaupunkilaisten maallemuuttohaaveet mahdollisuudeksi houkuttaa uusia asukkaita. Esimerkiksi Ristijärven kuntaan on nousemassa seniorikylä asuntoineen ja Töysään valmistui vuonna 2004 senioririvitalo, johon muutti asukkaita ympäri Suomen. Kemijärvellä taas markkinoidaan vanhoja vuokra-asuntoja etelän kaupunkilaisten osakeasunnoiksi.

Toisaalta Virtanen (2003) on omassa kaikkiin ikäluokkiin kohdentuneessa tutkimuksessaan havainnut, että vaikka moni kaupungeissa asuva haluaisi asua maaseudulla, vain murto-osa halukkaista uskoi oikeasti asuvansa maaseudulla kymmenen vuoden päästä nykyhetkestä. Tutkimuksen mukaan maallemuutossa oli parin sadan tuhannen hengen muuttopotentiaali olemassa, mutta siitä ei arvion mukaan toteudu kuin kymmenesosa.

Osa-aika-asuminen kakkosasunnossa

Onkin mahdollista, että osa suurten ikäluokkien maallemuuttohaaveista realisoituu kesämökin tai muun kakkosasunnon hankintana. Suuret ikäluokat omistavat jo nyt paljon kesäasuntoja, ja todennäköisesti osa-aikainen asuminen kesäasunnossa lisääntyy eläköitymisen myötä. Hunnakon ja Palmin (2002) tutkimuksessa 23 prosenttia vastaajista ilmoitti käyttävänsä selvästi enemmän loma- tai muuta vastaavaa asuntoa niin sanottuna kakkosasuntona eläkkeelle jäämisen jälkeen. Suhteellisesti eniten kakkosasumista suunnittelevia oli helsinkiläisissä vastaajissa, joista noin 35 prosenttia kuului ko. ryhmään.

Maassamme on lähes puoli miljoonaa kesämökkiä, joista noin puolet talviasuttavia. Niin sanottuja mökkeilijöitä on 1,7 miljoonaa, joista ulkopaikkakuntalaisia 69 prosenttia (Hunnakko & Palm 2002). Jos mökkeilijöistä kolmannes edustaa suuria ikäluokkia, tarkoittaa se, että maassamme on noin 850 000 suurta ikäluokkia edustavaa mökkeilijää. Jos näistä kolmannes siirtyisi viettämään huomattavan osan vuodesta kesäasunnossaan, tarkoittaisi se lähes 300 000 seniori-ikäistä osa-aika-asujaa. Kun oletetaan mökkeilijöiden olevan ensisijaisesti pariskuntia, puhutaan noin 150 000 asutokunnasta. Tämän lisäksi tulevat lyhyempiä ajanjaksoja mökeillään viettävät asutokunnat.

Osa senioreista tulee viettämään osan vuodesta myös ulkomailla. Tällä hetkellä suosituimpia suomalaisten eläkeläisten kohteita ovat Espanjan Fuengirola (tällä hetkellä noin 20 000 suomalaista) ja Portugalin Algarve. Jos tällä hetkellä noin 30 000 suomalaista asuu osan vuodesta ulkomailla, saattaa luku suurten ikäluokkien eläköidyttyä lähes kaksinkertaistua. Osa aurinkorannoille suuntautuvasta muutosta on luonteeltaan pysyvää.

Suuret ikäluokat ovat myös ensimmäinen ns. perijäsukupolvi, jotka perivät vanhempiensa omaisuuden samalla kun ovat myös itse kasvattaneet varallisuuttaan elinikäisellä työssäkäynnillä. Uudenlaista osa-aika-asumista voikin muodostua myös perinnöksi jääneistä omakotitaloista tai kerrostalo-osakkeista, jotka kuuluivat suurta ikäluokkia edeltäneille sukupolville ja joita ei syystä tai toisesta myydä.

Asuminen omaisten läheisyydessä tai osana yhteisöä

Tulevaisuuden seniorit ovat aikaisempaa useammin tilanteessa, jossa myös heidän jälkipolvensa asuvat samalla seudulla tai paikkakunnalla kuin vanhempansa. Sukupolvien välinen fyysinen yhteys katkesi monilla 1970-luvun maassamuuttoliikkeen seurauksena, mutta monesti näiden 1970-luvun perheiden lapset ovatkin jääneet lapsuuden seudulleen asumaan. Tämä mahdollistaa läheisemmän kanssakäymisen ja yhteydenpidon eri sukupolvien välillä.

Yksi tulevaisuuden trendi saattaa olla, että tulevaisuuden seniorien halu asua omaistensa lähellä synnyttää uudenlaisia asumiskonsepteja. Esimerkiksi Heinolan asuntomessuilla (2004) esiteltiin rivitalokonsepti, jossa kahdella erikokoisella asunnolla on yhteinen sisääntuloterassi. Asuntoparit vuokrattiin samaan perhekuntaan kuuluville. Laajemmin ei käytännön kaupallisia esimerkkejä vielä ole toteutettu.

Yhteisöasuminen on asumistapa, joka on vasta juurtumassa Suomeen. Yhteisöasuminen voi olla asukkaidensa suhteen täysin valikoitumatonta tai asukkaita voi yhdistää ikä, harrastukset tai elämäntapomus. Nuorten keskuudesta spontaaneja asuinyhteisöjä löytyy, mutta vanhempien joukossa yhteisöasuminen on harvinaisempaa. Seniori-ikäisten tunnetuin ja laajin hanke on Helsinkiin valmistumassa oleva 58 asunnon kokonaisuus Loppukiri. Seniorien yhteisöasuminen on huomattavasti yleisempää muissa Pohjoismaissa kuin Suomessa, joten voidaan olettaa sen lisääntyvän Suomessakin.

Muuttaminen senioriasuntoon tulevaisuutta ennakoiden

Edellä kuvatut asumisen trendit liittyvät aktiiviseen elämäntapaan. Samaan ryhmään voidaan osin liittää myös muuttaminen ns. senioriasuntoon. Senioriasumisella tarkoitetaan Suomessa yksityistä omistus- tai vuokrasuhteeseen perustuvaa asumista tavanomaisessa asunnossa, joka on tarkoitettu tietyn iän saavuttaneelle henkilölle. Suomessa ikäraja on usein ollut 55 vuotta. Senioriasunnoissa ajatuksena on ollut, että ikääntyvä muuttaa jo aktiivi-iässä senioriasuntoon ja ennakoi näin tulevaisuuden asumistarpeitaan. Asunnot ja yhteiset tilat on pyritty rakentamaan esteettömiksi.

Senioritalot ovat usein esimerkki yksityisestä palvelutuotannosta ja osin myös asumisen ja palveluiden yhdistämisestä kokonaisuudeksi. Senioritaloissa asuu yleensä itse asumisensa ja palvelunsa maksavia hyväkuntoisia ihmisiä. Palvelut, kuten ravintola, kampaamo tai hieroja, keskittyvät enemmän arkeen ja elämänlaatuun kuin terveyteen.

Senioriasumiseen suhtaudutaan hieman ristiriitaisesti. Toisaalta senioriasuminen mahdollistaa tietyn yhteisöllisyyden etenkin jos talon yhteistilat ovat aktiivisessa asukkaiden käytössä. Toisaalta senioriasuntotuotanto nähdään segregatiota lisäävänä negatiivisena ilmiönä. Senioritalot rakennetaan kuitenkin useimmiten keskelle yhdyskuntarakennetta palveluiden tuntumaan, mikä on asukkaalle kannalta hyvä asia. Asukkaiden keski-ikä on noin 70 vuotta (Vanhusten palveluasuminen vuoteen 2010), mikä on melko korkea. Tämän päivän senioritalojen asukkaiden ikärakenne tulee vanhenemaan paikoin nopeasti, ja osa taloista muuttuneen jo lähivuosina vanhusten asuttamiksi taloiksi.

Senioritalojen tuleva ongelma saattaa olla se, että niiden esteettömyyden toteutumisessa on puutteita jotka ilmenevät vasta kun asukkaalle muodostuu jokin toimintakykyä ratkaisevasti alentava fyysinen tai psyykinen vamma tai sairaus. Asukkaiden vanhentuuessa myös heidän palvelutarpeensa muuttuu ja kasvaa ja tilojen olisi mahdollistettava tämä muutos.

Senioritalojen uudistuotannon ohella voidaan pohtia vanhojen kerrostalojen tai niiden osien saneeraamista senioritaloiksi tai -asunnoiksi. Markkinoille kaivataan tuotteistettuja remonttipalveluja, jolloin työn teettäjänä voisivat toimia sekä kiinteistönomistajat että yksityiset asunnonomistajat.

Palveluasuminen ikäihmisen vaihtoehtona

Vanhusväestön asumismuodoksi on viimeisten vuosikymmenien kuluessa kehittynyt palveluasuminen. Palveluasunnossa asukas asuu omassa kodissaan ja maksaa siitä normaalia vuokraa tai vastiketta. Tämän lisäksi asukas käyttää asumisensa edellyttämiä palveluja ja maksaa niistä käytön mukaan.

Palveluasumista voivat tuottaa sekä kunnat että sosiaali- ja terveystaloihin perehtyneet yhteisöt ja yksityiset yrittäjät. Raha-automaattiyhdistys tuki aikaisemmin vanhusten palveluasuntojen rakentamista, minkä seurauksena asuntoja rakennettiinkin maamme runsaasti.

Palveluasuntojen yhteydessä on laajat yhteistilat ja samassa rakennuskokonaisuudessa voi sijaita myös lähinnä muistihäiriöisille tarkoitettuja yleensä 6–10 hengen ryhmäkoteja. Talojen yhteydessä toimii usein kuntien, järjestöjen tai yksityisten palveluntarjoajien tuottamia päiväkeskuksia, joissa voi käydä myös muualla asuvia vanhuksia. Palveluasunnot ovat olleet itsenäisen kotona asumisen ja laitoshoidon eli vanhainkotiasumisen välimaastoon sijoittuva asumismuoto. Viimeaikainen trendi kuntien palvelutuotannossa on, että palveluasumisesta on muodostumassa vaihtoehto lähinnä vanhainkotiasumiselle. Palveluasumista suunnataan esimerkiksi Helsingissä kaikkein huonokuntoisimmalle väestölle samalla kun hoidon intensiivisyys kasvaa.

2.1.4 Korjausrakentamisen merkitys korostuu

Edellä kuvatuista esimerkeistä huolimatta suurin osa tulevaisuuden senioreista ja vanhuksista tulee pysymään vanhalla asuinpaikkakunnallaan, eikä välttämättä muuta perhevaiheen lakipisteasunnostaan mihinkään.

Suomessa oli vuonna 2005 noin 2,7 miljoonaa asuntoa, näistä omakotitaloissa sijaitsee noin 41, rivitaloissa 14 ja kerrostaloissa noin 45 prosenttia. Uudisasuntotuotannon vuotuinen määrä on vaihdellut voimakkaasti suhdanteiden mukaan, mutta on ollut viime vuosina suhteellisen vakaalla tasolla. Vuodessa on valmistunut 25 000–30 000 uutta asuntoa. Samanaikaisesti asuntokannasta poistuu vuosittain reilut 7 000 asuntoa. (Lehtinen et al. 2005)

Asuntokanta uudistuu siten 1–2 % vuodessa. Uudisasuntotuotannosta vain osa voi kohdentua erityisryhmille kuten senioreille. Siten on selvää, että suurin osa tulevaisuuden senioreista asuu nykyisessä, jo rakennetussa asuntokannassa. Kerrostaloasuntokannasta suuri osa soveltuu hyvin myös ikäihmisten asumiseen, mutta puutteitakin löytyy. Keskeisimpiä asumisen ongelmia ovat hissittömät kerrostalot, ahtaat ja toimimattomat wc- ja peseytymistilat sekä raskaat ovet ja säilytystilojen puute. Ongelmakenttä on samankaltainen sekä ikäihmisten, että heitä hoitavien palveluntuottajien kannalta, mikä selvisi VTT:n palveluntuottajille suuntaamasta kyselystä.

Omakotitalojen sisätiloissa on usein samoja ongelmia kuin kerrostaloasunnoissakin. Tarvittaviin korjauksiin on haettavissa avustusta, mikä on yleisimmin 40 prosenttia korjausten kustannuksista. Esteetön ja korjattu talokaan ei kuitenkaan mahdollista itsenäistä asumista, jos talon asukas ei pysty saavuttamaan tarvitsemiaan palveluja omatoimisesti, mikä on monesti ongelma etenkin haja-asutusalueilla. Lisäksi vaikeuksia voi aiheuttaa talon ja pihan kunnossapito. Tällöin vaihtoehtoiksi jää tukeutuminen läheisten ja kunnan apuun tai muutto lähemmäs palveluita.

Korjausrakentamista tarvitaan nykyistä esteettömämmän asuntokannan saavuttamiseksi. Valtaosa asuntokannastamme on muutenkin peruskorjausikäistä, joten olisi kokonaistaloudellisesti kannattavaa ottaa esteettömyysnäkökohdat myös peruskorjauksissa huomioon. Lisäksi tekniset apuvälineet kuten turvapuhelinjärjestelmät, turvaliedet, lääkemuistuttajat, ja kotirobotiikan sovellukset ovat turvaamassa itsenäisen elämän jatkuvuutta.

2.1.5 Johtopäätöksiä

Tulevaisuuden senioriasuminen Suomessa tulee muotoutumaan pitkälti seniorikansalaisten omien yksilöllisten valintojen perusteella. Tulevaisuuden seniorit ovat liikkuvaa ja aktiivista väkeä, ja valtaosa heistä ei tarvitse ensimmäisenä eläkeläisvuosikymmenenään asumiseensa erityisjärjestelyjä. Askeleen lyhentyessä on heidän kuitenkin aika miettiä kestäviä ratkaisuja asumisensa suhteen, myydäkö nykyinen omakotitalo ja muuttaa uuteen senioriasuntoon, korjauttaako nykyinen asunto sellaiseksi, että siinä voi asua raihnaistenkin vai odottaako rauhassa mitä tuleman pitää.

Yhteiskunta taas voi varautua tulevaan edistämällä hissien rakentamista, tukemalla ja kannustamalla esteettömyyttä lisäävien korjausten tekemistä ja tukemalla yksityisen palveluntuotannon kysyntää (mm. kotitalousvähennyksin) julkisen palvelutuotannon prosessien hiomisen ohella. Myös neuvonnalla ja oikeisiin ratkaisuihin kannustamisella voidaan vaikuttaa yhteiskunnankin kannalta järkeviin toimenpiteisiin.

Tekniikan ja fyysisten rakenteiden ohella ihminen tarvitsee myös sosiaalista kanssakäymistä, kuulumista johonkin, läheisyyttä ja lämpöä. Uuden tekniikan ja palveluiden kehittämisessä sekä tilasuunnittelussa on otettava huomioon myös nämä tekijät. Tulevaisuudenkin seniorit haluavat olla itsenäisiä, mutta eivät yksinäisiä. Siinä suhteessa me olemme hyvin homogeenista väestöä ikään katsomatta.

Lähteet:

Hunnakko, Pekka & Palm, Jarmo (2002): Suurten ikäluokkien eläkeläisten maallennuuttopotentiaali. Vaasan yliopisto, Seinäjoen toimipiste. Julkaisuja No.1 Vaasa 2002.

Laukkanen, Tuula (2001). Asunnonomistajien varautuminen vanhuuteensa. Kuopiolaisten asumistavoitteet ja asumisen suunnitelmat ikääntymisen kynnyksellä. Suomen ympäristö 536. ympäristöministeriö, Asunto- ja rakennusosasto. Oy Edita Ab.

Lehtinen, Erkki & Nippala, Eero & Jaakkonen, Liisa & Nuutila, Harri (2005). Asuinrakennukset vuoteen 2025. Uudistuotannon ja perusparantamisen tarve. VTT Rakennus- ja yhdyskuntatekniikka. Tampere 2005.

Nissinen, Kari & Santalo, Maria (2001). Asukas- ja kiinteistöpalvelujärjestelmä vanhusväestön kotona asumisen tukena. Tutkimusraportti. VTT Rakennus- ja yhdyskuntatekniikka, Oulu.

Nivalainen, Satu (2003). Where do migrants go? An analysis of rural and urban destined/originated migration in Finland in 1996-1999. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita N:o 66. Helsinki 2003.

Tilastokeskuksen asuntokuntatilastoja vuodelta 2002. VTT:lle räätälöity maksullinen aineisto.

Vanhusten palveluasuminen vuoteen 2010. Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystoimen selvityksiä 2/2002.

Virtanen, Vesa (2003). Valta- ja vastavirtaan. Selvitys maassamuuttajien elinoloista, uuteen kiinnittymisestä ja arvotaustasta Suomessa. Sisäministeriön julkaisu 14/2003.